

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.160/2016/4.szám

A Szegedi Ítéltábla a Kerekes és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Ölveczky István) által képviselt I. r. és II. r. felpereseknek - Lindmayer Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Lindmayer István) által képviselt **alperes** ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Gyulai Törvényszék 2015. december 10. napján kelt 5.P.20.099/2015/18. számú ítélete ellen a felperes 19. és 21. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja** azzal a pontosítással, hogy a felperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni az alperesnek az elsőfokú ítélet szerinti perköltséget.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen az alperesnek 6250 (hatezer-kettőszázötven) Ft másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A peres felek 2007. október 19. napján svájci frank alapú kölcsönszerződést kötöttek, amelyben a finanszírozási igényt 6 000 000 Ft-ban, a kölcsön összegét 44 731 CHF-ben, a kezdő ügyleti kamat mértékét 5,65 %-ban határozták meg. Feltüntették továbbá svájci frankban a törlesztő részletek várható összegét, az induló THM értékét, valamint a lejárat napját.

A kölcsön biztosítékként a felek zálogjogot és opciós jogot alapítottak az alperes javára az I. r. felperes tulajdonában álló ingatlanra, ezen túl biztosítékként az I. r. felperes hitelfedezeti életbiztosítást kötött.

A kölcsönszerződés 4. pontjának 2. bekezdése a következőket tartalmazza:

„Az Adós kifejezetten nyilatkozik, hogy a banki felvilágosítást, mely szerint a jelen Kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a Kölcsön fedezete pedig nem Deviza forrás, megértette és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni az e szerződésben meghatározott Kölcsön összeget illetve igényli a Deviza nyilvántartást”.

A szerződéskötéssel egyidejűleg a felperesek külön íven szövegezett „Kockázatfeltáró nyilatkozat”

elnevezésű okiratot is aláírtak, amelyben kijelentették, az alperes által bemutatott üzletszabályzat és általános szerződési feltételeket megismerték, a kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvasták, megértették, jóváhagyólag aláírták, továbbá annak egy példányát átvették.

A kockázatfeltáró nyilatkozat a következőket rögzíti:

„Tudomásom van arról, hogy a deviza alapú (...) Ingatlanfedezetű személyi hitel konstrukció (a továbbiakban: Konstrukció) során felmerült a forint / Svájci frank árfolyammozgásokból adódóan a veszteség kockázata. Ennek megfelelően a Bank részemre az alábbi tájékoztatást adta, amelyet figyelembe vettem a Konstrukcióra vonatkozó Szerződés megkötésekor:

Tisztában vagyok azzal a ténnyel, hogy a Konstrukció ki van téve a devizaárfolyamok piaci mozgásának.

Tudomásom van arról, hogy az általam kötött szerződés futamideje alatt a forint / Svájci frank árfolyam kedvezőtlen (azaz a folyósítás/ok napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül) változása esetén, a Svájci frankban megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet és ezzel az árfolyamváltozásoknak ki nem tett forint alapú hitelekhez képest fokozott kockázatot vállalok.

Tudomással bírok arról, hogy a Svájci frankban fennálló aktuális kölcsöntartozás forintban számított összegének és a Kölcsön biztosítékaul szolgáló ingatlanon forintban megállapított fedezeti értékének aránya a forint / Svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása esetén a Bank Konstrukcióra vonatkozó Hirdetményében előírt hitel / fedezet arányt meghaladhatja. Tudomásul veszem, hogy ebben az esetben a Bank további biztosítékokat követelhet, illetve a Kölcsönt forint alapú kölcsönné konvertálhatja a hitel / fedezeti arány további romlásának elkerülése érdekében.

Tudomásom van arról is, hogy a jelen Kockázatfeltáró Nyilatkozat csak figyelemfelkeltő és a Konstrukció jellegéből adódóan nem tartalmazhatja az ügyletkötés során jelentkező valamennyi kockázatot és veszélyforrást."

Az alperes a 2014. évi XL. tv. által előírt elszámolási kötelezettségének eleget tett, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperesek keresetükben kérték, kötelezze a bíróság az alperest 250 000 Ft megfizetésére. Keresetük indokolásaként előadták, tisztességtelen a kölcsön CHF-ben történő nyilvántartásának kikötése, valamint a szerződés 4. pontjának tényállásban idézett második bekezdése. Hangsúlyozták, az alperes nem tett eleget a kockázatfeltárás körében a Hpt. 203. §-ában írt kötelezettségének, és megszegte a Hpt. prudens működésre vonatkozó szabályait, mert a hitelvizsgálatot nem kellő gondossággal végezte el. Véleményük szerint az alperes a hitelvizsgálattal azt a látszatot keltette, hogy az árfolyamkockázat mértéke nem haladja meg hitelképességük illetve teljesítőképességük határait. Álláspontjuk szerint az árfolyamkockázat mértéke megismerhető volt, ennek ellenére az alperes nem adott erre nézve tájékoztatást.

Előadták, az alperes képviselőjében eljáró ügyintéző arról adott tájékoztatást, hogy a törlesztő részlet jelentősen nem emelkedhet meg, a forintkölcsönökénél alacsonyabb marad.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Csatolta a felperesek által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozatot, amely megítélése szerint egyértelműen és világosan tükrözi, hogy a

kölcsönszerződéssel összefüggésben keletkező árfolyamkockázat kizárólag a felpereseket terheli korlátozás nélkül, annak nincs felső határa. Utalt arra, hogy árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezéseket maga a szerződés és az ÁSZF is tartalmazott, így az árfolyamkockázat a felperesek

számára is felismerhető volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek 10 000 Ft perköltséget. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a peres felek deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek, ismertette a konstrukció lényegét. Rámutatott, a szerződési feltétel tisztességtelensége a szerződéskötés időpontjára nézve vizsgálható. Nem találta megállapíthatónak, hogy az árfolyamkockázat felperesekre történő telepítése tisztességtelen. Kiemelte, a felperesek személyes nyilatkozatukból kitűnően a szerződéskötést megelőzően tájékozódtak a deviza alapú konstrukció forintthittel szembeni előnyeiről, ennek ellentételezéseként vállalták az árfolyamkockázat viselését. Hangsúlyozta, a pénzügyi-gazdasági válság kirobbanását megelőzően, így a szerződéskötés időpontjában a forintárfolyam svájci frankhoz és más devizákhoz viszonyított nagy mértékű gyengülése nem volt előrelátható. Megállapította, hogy a szerződéskötést követően bekövetkezett nagymértékű árfolyamesés a felperesek terhére súlyos aránytalanságot eredményezett, megítélése szerint azonban ez a szerződés érvényességét nem érinti.

Kiemelte, az I. r. felperes elismerte, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást tartalmazó nyilatkozatot elolvasta. E nyilatkozat tartalmát a Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján értelmezve arra a következtetésre jutott, a tájékoztatás az átlagos fogyasztó mércéjével is felismerhetően rögzítette, hogy a kockázatvállalás teljes körűen az adóst terheli, és annak nincs felső határa. Nem találta megállapíthatónak azt sem, hogy az alperes a felpereseket a hitelbírálat során megtévesztette. Kiemelte, a hitelbírálat a hitelfolyósítás időpontjára irányadó adatokon alapul, így nem feltételezhető az ésszerűen gondolkodó felek számára, hogy 20 éves futamidő alatt e körülmények változatlanok maradnak, amire a kockázatfeltáró nyilatkozatnak az a kitétele is utalt, miszerint ha az árfolyamváltozás következtében a hitel a fedezet mértékét meghaladja, a bank további biztosítékot követelhet, illetve a kölcsönt forint alapú kölcsönné konvertálhatja.

Szükségtelennek találta a hitelügyintéző tanúkenti meghallgatását a felperesek részére az árfolyamváltozás mértékét érintően adott tájékoztatásra vonatkozóan. Álláspontja szerint ugyanis az állított tartalmú előadás bizonyítottsága sem alkalmas az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési kikötés tisztességtelenségének a megállapítására.

Alaptalannak találta azt a kérelmet, hogy a bíróság hivatalból észlelje a szerződési feltételek semmisségét.

A felperesek kiegészített fellebbezésükben az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását kérték. Érvelésük szerint a külön íven csatolt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma nem vehető figyelembe, azt ugyanis nem ismerték meg, az alperes nem adta át azt a részükre.

Eltérő álláspont elfoglalása esetére fenntartották az alperesi tájékoztatás tisztességtelenségével kapcsolatos álláspontjukat. Kiemelték, nem vállaltak a jövedelmüket és teljesítőképességüket meghaladó, árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettséget, illetve pójtővedelem biztosítását, erre az alperes sem hívta fel őket. Megítélésük szerint a tájékoztatásnak - a 2/2014. PJE határozatban írtakon túl - arra is ki kellett volna terjednie, hogy a forintkölcsönök törlesztő részleteihez, valamint a jövedelmükhöz képest az árfolyamváltozás jelentős növekedést eredményezhet a törlesztő részletek összegében, a jelentős mérték alatt pedig az értendő, hogy elérheti vagy meghaladhatja e határokat. Az alperestől azonban sem erről, sem arról nem kaptak tájékoztatást, hogy a hitelbírálati bevizsgálás nem a teljes futamidőre vonatkozik, mint ahogy arról sem tájékoztatta őket az alperes, hogy a kamatváltozás körében is korlátlan kockázat terheli őket.

Véleményük szerint az elsőfokú bíróság megállapításával szemben a kockázatfeltáró nyilatkozat meghatározza a kockázatvállalás felső határát, mégpedig a hirdetményben meghatározott hitel/fedezeti arány megváltozása esetén nyújtandó további fedezeti biztosíték mértékéig. Utaltak arra, a nyilatkozatban szereplő „jelentős mérték” nem azonos a korlátlan mértékkel. Álláspontjuk

szerint az elsőfokú bíróság a kockázat mértékét összekeveri a kockázat felek közötti megosztásával, az a tény ugyanis, hogy a nyilatkozat az adós kockázatviselési kötelezettségét tartalmazza, nem jelenti azt, hogy kockázata korlátlan, hanem csupán azt, hogy nincs kockázatmegosztás.

Részletesen kifejtett hivatkozásaik szerint az elsőfokú bíróságnak az egyéb szerződési feltételek tisztességtelenségét hivatalból kellett volna észlelnie, az ezzel ellentétes jogi okfejtése téves.

Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság döntése fogyasztó-ellenes, és szociális érzéketlenséget mutat. Sérrelmezték a tanúbizonyítási indítványuk teljesítésének mellőzését.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Hangsúlyozta, a felperesek elismerték a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmának megismerését, azt aláírásukkal igazolták, a nyilatkozat ügyfél részére történő átadását pedig a Hpt. 203. §-a nem követeli meg. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás a 2/2014. PJE határozatban rögzítetteknek megfelelt. Kiemelte, a tájékoztatás utal a pótfedezet bevonására, holott arra nem kellett volna kiterjednie, az üzletszabályzat pedig definiálja a biztosítékok körét.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból a jogszabályoknak megfelelő következtetést vont le, az ítéletábla döntésével és annak kifejtett indokaival is egyetért, ezért ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése és Pp. 254. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés kapcsán az alábbiakat emeli ki.

A felperesek keresetüket az alperes részéről az árfolyamkockázat tekintetében nyújtott tájékoztatás tisztességtelenségére alapítják.

A szerződés meghatározott személyek között - azok kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozatával - keletkező jogviszony, amelyből kötelezettség származik meghatározott szolgáltatás teljesítésére, és jogosultság annak követelésére (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. - a továbbiakban: 1959-es Ptk. 198. § (1) bekezdés, 205. § (1) bekezdés)/ E fogalom-meghatározásból következően szerződéses feltételnek a szerződés tartalmát jelentő jogok gyakorlására és kötelezettségek teljesítésére vonatkozó szerződési kitétel minősül. Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás nem a felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozata, a szerződő felek számára nem határoz meg sem jogokat, sem kötelezettségeket, következésképpen nem tekinthető általános szerződési feltételnek, ezért tisztességtelensége sem vizsgálható. A Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozata, amelyre a felperesek maguk is hivatkoznak, azt fogalmazza meg, hogy nem megfelelő tájékoztatás esetén azok a szerződési feltételek tekintendők tisztességtelennek, amelyek alapján a fogyasztót árfolyam-különbözetből eredő fizetési kötelezettség terheli.

Mindezen túl érdemben is megalapozatlan az az érvelés, hogy a tájékoztatás nem felelt meg a jogszabály, valamint a polgári jogegységi határozatban írt követelményeknek.

A szerződéskötés időpontjában hatályos 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 203. § (6) és (7) bekezdése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamváltozásában rejlő kockázatra a fogyasztó figyelmét külön kockázatfeltáró nyilatkozatban kell felhívni. Az alperes 14/A/2. alatt csatolta a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt, a tényállásban részletezett tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozatot, amelyben a felperesek aláírásukkal elismerték, hogy azt elolvasták, megértették, annak egy példányát átvették. Az aláírásuk, és ezáltal az okirat valóságát nem tették vitássá, ezért az a Pp. 196. § (1) bekezdése alapján az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál az előzőekben írtakra. A Hpt.

hivatkozott rendelkezései nem tartalmazzak a kockázatfeltáró nyilatkozat átadására vonatkozó előírást, ezért ha a tájékoztatás bizonyítottan megtörtént, annak tartalmát az erre vonatkozó okirat átadásának hiányában is figyelembe kell venni. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a felperesek a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozatukkal a tájékoztatást tartalmazó okirat átvételét is elismerték.

Az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a tényállásban idézett tartalmú tájékoztatás a Ptk. 207. § (1) és (2) bekezdésében írt elvek figyelembevételével világosan és egyértelműen juttatja kifejezésre, miszerint az árfolyamváltozásból eredő többletfizetési kötelezettség, az ún. árfolyamkockázat korlátlanul a fogyasztót terheli. Ez nem csupán az alperes által nyújtott tájékoztatásból, hanem magából a szerződésből is megállapítható, hiszen annak nincs olyan rendelkezése, amely az árfolyamváltozásból származó többletfizetési kötelezettséget részben a pénzintézetre hárítja. Az árfolyamkockázat korlátlan viselése - a felperesi értelmezéssel ellentétben - azt jelenti, hogy az ebből eredő fizetési kötelezettség teljes egészében az adóst terheli. Téves az a felperesi értelmezés is, miszerint a kockázatfeltáró nyilatkozat meghatározza a kockázatvállalás felső határát. A hivatkozott szövegrész éppen azt juttatja kifejezésre, hogy ha az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség növekedésével a szerződéskötéskori fedezet már nem nyújt megfelelő biztosítékot a felperesek tartozására, az alperes további biztosítékot követelhet, a biztosítékadás felső határát azonban nem jelöli meg.

A kamatváltozásra vonatkozó tájékoztatás hiányára a felperesek az elsőfokú eljárásban nem hivatkoztak, ezért annak érdemi vizsgálatára a Pp. 235. § (1) bekezdésében írtak szerint a másodfokú eljárásban nem kerülhet sor. Ezért csupán megjegyzi az ítéletábra, sem jogszabály, sem pedig a 2/2014. PJE határozat a kamatváltozás körében ilyen tartalmú tájékoztatást a pénzintézet számára nem ír elő, az ügyleti kamat változásának feltételeit a felek szerződése rögzíti.

Abból, hogy az árfolyamkockázat korlátlanul a fogyasztót terheli, egyértelműen következik az, hogy a szerződésből eredő fizetési kötelezettsége meghaladhatja a teljesítőképességét, ezért erre a tájékoztatásnak külön nem kellett kitérnie.

Egyetért az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával is, miszerint az alperes az árfolyamváltozás várható mértékére nézve tájékoztatást nem adhatott. A tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűsítésére (6/2013. Polgári jogegységi határozat 3. pont). Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége éppen akkor állapítható meg, ha a fogyasztó az árfolyamváltozás várható alakulásáról, maximális mértékéről a pénzügyi intézménytől, annak képviselőjétől konkrét, hitelt érdemlőnek tűnő, később azonban tévesnek, valótlannak bizonyult tájékoztatást kapott (2/2014. PJE 1. pont). Tény, hogy a felperesek erre nézve bizonyítást ajánlottak fel, kérték a hitelügyintéző tanúkénti meghallgatását. Megalapozottan mellőzte azonban az elsőfokú bíróság annak teljesítését. A felperesek által előadottak alapján ugyanis a meghallgatni kért tanú arról tájékoztatta a felpereseket, hogy a törlesztő részlet jelentősen nem emelkedhet meg, ez azonban ellentmond a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmának és a kölcsönszerződés 4. pontja kifogásolt rendelkezésének. Az a tájékoztatás pedig, hogy a törlesztő részlet a forintkölcsönökhöz képest alacsonyabb marad, az általánosság szintjén mozgó, az írásban rögzített tájékoztatás tartalmához képest hiteltérmdelőknek nem tekinthető közlés, így az bizonyítottsága esetén sem eredményezheti a felperesek árfolyamváltozásból eredő kockázat viselése alóli mentesülését.

Egyetért az ítéltábla az elsőfokú ítélet azon megállapításával is, miszerint a felperesek hitelképességének vizsgálata kizárólag a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatható. Fogalmilag kizárt annak a futamidő teljes időtartalmára történő vizsgálata, ezért az alperest nem terhelte tájékoztatási kötelezettség a tekintetben, hogy ez nem történt meg. Ennek hiányában pedig alaptalan az a hivatkozás, miszerint a hitelvizsgálattal az alperes azt a látszatot keltette, hogy az árfolyamkockázat mértéke nem haladja meg hitelképességük illetve teljesítőképességük határát. Ugyanakkor e hivatkozás megalapozottsága a szerződési akaratot érintő megtámadásra adhatna alapot (Ptk. 210. § (1), (4) bekezdés), a felperesek azonban a szerződést nem támadták meg.

A semmisség hivatalbóli észlelésére vonatkozó felperesi előadás kapcsán az ítéltábla az alábbiakra mutat rá. A Ptk. 234. § (1) bekezdése értelmében, a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség, ez azonban nem jelenti azt, hogy a bíróságnak a szerződés érvénytelenségére alapított perben a jogvita tárgyát képező szerződés valamennyi rendelkezését hivatalból revízió alá kellene vennie. Az érvénytelenség általános jogkövetkezménye, hogy az ilyen ügyletre - adott esetben szerződési feltételre - jogot alapítani nem lehet. Ebből következően a semmisség hivatalbóli észlelésének a kötelezettsége azt jelenti, hogy semmis szerződés alapján a bíróság teljesítésre akkor sem kötelezhet, ha a semmisségi okra a felek egyike sem hivatkozik. A semmisség hivatalbóli észlelésének kötelezettsége tehát abban az esetben terheli a bíróságot, ha a fél olyan szerződés alapján fennálló kötelezettség teljesítése iránt érvényesít marasztalásra irányuló igényt a perbeli ellenfelével szemben, amely szerződés semmissége a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható (BDT2015. 3361). A jelen ügyben a felperesek marasztalási keresetet terjesztettek ugyan elő, igényük azonban nem a semmis szerződésen alapuló kötelezettség teljesítésére, hanem a semmis szerződés alapján teljesített pénzösszeg visszafizetésére irányul. Ilyen esetben a Pp. 3. § (2) bekezdésében rögzített rendelkezési jogából következően a semmisségre hivatkozó félnek kell megjelölnie, hogy a semmisséget mire alapítja. A rendelkezési elv érvényesülésének következménye, hogy a bíróság a per tárgyává nem tett feltételek érvényességét nem vizsgálhatja.

Alaptalan a felpereseknek az a fellebbezési érvelése is, hogy az elsőfokú bíróság döntése fogyasztóellenes és szociális érzéketlenségről tanúskodik. A polgári jogi jogviszonyokban a felek mellérendeltségének és egyenrangúságának az elve érvényesül. A bíróság a felek

jogvitáját a szerződés és a törvény rendelkezései alapján bírálja el. Döntését méltányossági vagy szociális szempontok nem befolyásolhatják, a méltányosság gyakorlására csak kifejezett jogszabályi felhatalmazás esetén kerülhet sor. A fogyasztói szerződések esetén maguk a jogszabályok - rendelkezéseik folytán - biztosítják a gyengébb szerződéses alkupozícióban lévő fél védelmét, arra azonban nem adnak lehetőséget, hogy a bíróság a törvény rendelkezéseit félretéve, azokkal ellentétes döntést hozzon a gazdaságilag erőtlenebb fél javára.

A felperesek a Ptk. 337. § (1) bekezdése és a Pp. 51. § (1) bekezdés a) pontja alapján egyetemlegesen kötelesek az alperes javára megítélt perköltség megfizetésére, az elsőfokú bíróság ítéletét az ítéltábla ennek megfelelően pontosította.

Az eredménytelenül fellebbező felpereseket a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú eljárással kapcsolatos költségeinek viselésére, amelynek összegét a 32/2003 (VIII. 22.) IM r. 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján állapította meg.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk. . Lengyel Nóra sk.
előadó bíró táblabíró